

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1937 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till vissa torrlägningsföretag.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 26 februari 1937 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 166, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o och 2:o.

Beträffande utredningen i dessa ärenden tillåter sig utskottet, i den mån därför ej nedan redogöres, hänvisa till statsrådsprotokollet.

1:o.**Svarthälls invallningsföretag år 1931 i Västmanlands län.**

Under punkt 1:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till Svarthälls invallningsföretag år 1931 i Västmanlands län må beviljas *dels* statsbidrag från statens avdikningsanslag med högst 12,455 kronor, *dels ock* lån från statens avdikningslånefond med högst 8,775 kronor.

Den 10 juni 1932 anvisade Kungl. Maj:t till Svarthälls invallningsföretag år 1931 i Kung Karls socken av Västmanlands län *dels* statsbidrag från statens avdikningsanslag med 27,670 kronor enligt bestämmelserna i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 257) med däri genom kungörelsen den 27 juni 1929 (nr 215) gjord ändring, *dels ock* lån från statens avdikningslånefond med 27,680 kronor under de villkor, som stadgas i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 258) med däri genom kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 166) gjorda ändringar, varjämte Kungl. Maj:t fastställde arbetsplan för företagets utförande.

I en till Kungl. Maj:t ställd ansökning den 22 februari 1936 hava nu delägarna i invallningsföretaget — under återopande av ett av lantbruksingenjören H. Welin-Berger under januari och februari 1936 uppgjort betänkande angående företaget — på anförda skäl anhållit, att till utförande av företaget, som åsamkats oförutsedda kostnader genom skadegörelse på grund av isbildning med åtföljande översvämning av Arbogaån, måtte beviljas ytterligare

statsbidrag och lån med respektive 12,790 kronor och 12,780 kronor, varande uti nämnda belopp jämväl inräknad beräknad ersättning för skador å växande gröda m. m. Över ansökningen hava infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen den 3 mars 1936 och av statskontoret den 21 december 1936.

Förslag till företagens utförande upprättades åren 1930 och 1931 av lantbruksingenjören H. Welin-Berger med biträde av gode män vid syneförrättning jämlikt vattenlagen.

Företaget omfattar en areal av 121.09 hektar, varav vid arbetsplanens fastställande 95.32 hektar utgjordes av åker samt 25.77 hektar av annan mark. Jämväl sistnämnda mark har sedermera lagts under kultur.

I arbetsplanen har båtnaden av företaget upptagits till ett värde av 63,282 kronor 45 öre, medan kostnaderna beräknats till 63,350 kronor 15 öre, varav 55,350 kronor 15 öre belöpte på anläggningskostnad och dylikt samt 8,000 kronor utgjordes av kapitaliserad kostnad för invallningens drift. Den beräknade kostnaden motsvarade sålunda ett belopp av omkring 520 kronor för hektar.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande tillstyrkt beviljande av dels statsbidrag från statens avdikningsanslag med högst 12,250 kronor, dels ock lån från statens avdikningslånefond med högst samma belopp.

Statskontoret har i sitt utlåtande tillstyrkt dels ytterligare bidrag från statens avdikningsanslag med högst 3,970 kronor, dels ock ytterligare lån från avdikningslånefonden med högst 13,585 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»På grund av de betydande opåräknade omkostnader, som ifrågavarande invallningsföretag åsamkats genom det inträffade vallgenombrottet och därav uppkommen skadegörelse, samt de omständigheter, under vilka skadorna uppkommit, anser jag det skäligt, att delägarna i företaget beredas ytterligare understöd från det allmännas sida. Beträffande den form och utsträckning, vari understödet nu bör lämnas, ansluter jag mig i princip till vad lantbruksstyrelsen härutinnan hemställt och tillstyrker sålunda, att intressenterna jämväl beredas någon ersättning för skador å växande gröda. De ytterligare utgifterna för företagens utförande synas såsom statskontoret anfört böra beräknas till 17,555 kronor. Det statsunderstöd, som nu ytterligare bör lämnas till företagens utförande, torde få utgå till lika stora delar såsom dels bidrag och dels lån eller, efter avrundning av förenämnda belopp till 17,550 kronor,

för vardera med $\left(\frac{17,550}{2} =\right)$ 8,775 kronor. På av lantbruksstyrelsen anförda skäl vill jag även tillstyrka, att ett belopp av 3,680 kronor må anvisas ur statens avdikningsanslag för beredande av ersättning åt jordägarna för skador å växande gröda, i följd varav såsom bidrag till företaget skulle utgå sammanlagt $(8,775 + 3,680 =)$ 12,455 kronor. Ersättningsbeloppet för skador å växande gröda torde, sedan riksdagens beslut i ärendet fattats, få fördelas

av Kungl. Maj:t efter förslag av lantbruksstyrelsen. Understödsbeloppen torde icke böra inräknas i de belopp, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande äger för visst år bevilja jämlikt gällande bestämmelser för användningen av statens avdikningsanslag och avdikningslånefond. För åtgärdernas vidtagande bör riksdagens medgivande inhämtas.»

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen medger, att till Svarthälls invallningsföretag år 1931 i Västmanlands län må beviljas *dels* statsbidrag från statens avdikningsanslag med högst 12,455 kronor, *dels ock* lån från statens avdikningslånefond med högst 8,775 kronor.

2:o.

Harmångersåns och Kyrksjöns rensnings- och sänkningsföretag i Gävleborgs län.

Under punkt 2:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva *dels* att till avskrivning av vissa andelar av det till Harmångersåns och Kyrksjöns rensnings- och sänkningsföretag i Gävleborgs län den 19 juni 1914 beviljade lån från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag till företaget anvisas ett statsbidrag av 28,150 kronor 88 öre, *dels ock* att statens avdikningslånefonds fordran för å samma låneandelar upplupen ränta må avskrivas.

Den 19 juni 1914 anvisade Kungl. Maj:t till sänkning av Harmångers Kyrksjö samt reglering av Harmångersån m. m. för torrläggning och delvis odling av vattenskadade marker inom byarna Forssa, Rösta, Nordanå, Stocka, Edsäter, Stering, Backen, Bringsta, Hånick och Skarvtjärn, samt Harmångers kyrkoherdeboställe i Harmångers socken av Gävleborgs län *dels* lån från odlingslånefonden med 71,310 kronor enligt bestämmelserna i kungörelsen den 14 juni 1901 (nr 44 s. 1) med däri genom kungörelsen den 31 december 1912 (nr 425) gjorda ändringar, *dels ock* statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget med 37,400 kronor under de i kungörelsen den 31 december 1912 (nr 424) stadgade villkor.

Tillika beviljade Kungl. Maj:t den 13 april 1922 till samma företags utförande ett tilläggslån från odlingslånefonden å 48,560 kronor.

Vidare har på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 350) angående ytterligare bestämmelser för tilläggsbidrag till med statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget understödda företag dylikt tilläggsbidrag utgått till företaget med 10,250 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 september 1935 medgivit *dels* anstånd under ett år med erläggande av envar av de annuiteter, som för vissa i företaget deltagande fastigheter från och med år 1935 förfölle till

betalning å de till företaget beviljade lånen, dels ock räntefrihet under uppskovstiden å samma fastigheters andelar i oguldna kapitalskulden å samma lån.

Sedan riksdagen i skrivelse den 13 mars 1936, nr 84, anmält sitt bifall till Kungl. Maj:ts i proposition den 17 januari 1936, nr 27, därom framlagda förslag, har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 mars 1936 beviljat företaget ytterligare statsbidrag från statens avdikningsanslag med 30,000 kronor att användas för nedskrivning med motsvarande belopp av det till företaget den 13 april 1922 beviljade lånet från odlingslånefonden. I detta bidragsbelopp har i företaget ingående Harmångers kyrkoherdeboställe (Prästgården 1¹) icke erhållit någon del.

Med utlåtande den 2 november 1936 har länsstyrelsen i Gävleborgs län med bifogande av yttrande av landsfiskalen i Harmångers distrikt överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd framställning från Greta Hulén, född Nilsson, med flera intressenter i ifrågavarande företag om befrielse från skyldigheten att återbetala sina andelar i till företaget beviljade lån från odlingslånefonden. Härefter hava K. F. Andersson med flera delägare i företaget i skrivelse den 23 november 1936 gjort framställning om enahanda befrielse; och har därmed befrielse från skyldighet att återbetala ifrågavarande lån sökts för samtliga i företaget deltagande fastigheter med undantag för Harmångers kyrkoherdeboställe och de fastigheter, som tillhöra Ströms Bruks aktiebolag.

Till följd av remiss hava utlåtanden i ärendet avgivits den 8 januari 1937 av lantbruksstyrelsen och den 5 februari 1937 av statskontoret.

Torrlägningsföretaget, som berör omkring 70 fastigheter, omfattar:

åker	129.27 hektar
äng och odlingsmark	126.56 »
annan jord	23.15 »

Summa 278.98 hektar.

Av denna areal komma på bidrags- och låntagarnas andel 235.24 hektar, varav 113.54 hektar åker, 106.46 hektar äng och odlingsmark samt 15.24 hektar annan jord.

Företaget är slutfört. Arbetena hava godkänts av lantbruksstyrelsen den 13 december 1922.

Kostnaderna för de låne- och bidragssökandes andelar i företaget beräknades år 1914 till 142,600 kronor och år 1920 till 244,050 kronor.

Den genom vattenavledningen uppkommande markförbättringen uppskattades år 1914 till 148,600 kronor 60 öre.

Såsom förut nämnts har staten för företagets utförande beviljat: i statsbidrag utan återbetalningsskyldighet

tillhopa	kronor 47,650	
i lån tillhopa	» 119,870	kronor 167,520
i statsbidrag för nedskrivning av lån	»	30,000
		Summa kronor 197,520.

Den verkliga kostnaden för företagens utförande har uppgått till i runt tal 393,000 kronor, utgörande fördelad på den areal företaget omfattar omkring 1,410 kronor för hektar.

Det till företaget beviljade statsbidraget har utgjort omkring 54 procent av den år 1914 beräknade kostnaden för företaget.

Lånet å 71,310 kronor skall amorteras under åren 1922—1947 och lånet å 48,560 kronor under åren 1929—1954.

Efter redogörelse för bland annat infordrade utlåtanden från lantbruksstyrelsen och statskontoret har *departementschefen* anfört följande.

»Det kan, såsom lantbruksstyrelsen och statskontoret anfört, förefalla tveksamt, huruvida ytterligare statsunderstöd bör beredas ifrågavarande torrlägningsföretag. Av utredningen i ärendet torde emellertid framgå, att de oförutsedda stora kostnader, som företaget kommit att draga, bero på omständigheter, över vilka delägarna i företaget icke kunnat råda. Härtill kommer, att den vunna markförbättringen får anses understiga vad som normalt borde svara mot de nedlagda kostnaderna. På grund härav och då flertalet av intressenterna äga blott mindre jordbruk samt befinna sig i tryckta ekonomiska omständigheter, finner jag skäligt, att för lättande av intressenternas skuldbörda ytterligare statsunderstöd beredes företaget. Angående den utsträckning, vari detta bör ske, ansluter jag mig till lantbruksstyrelsens av statskontoret förordade förslag. Jag tillstyrker sålunda, att bidraget skall motsvara de andelar uti 1914 års lån, som efter erläggandet av 1935 års annuiteter å lånet belöpa å i företaget ingående fastigheter eller 28,150 kronor 88 öre, varvid ytterligare bidrag icke må beräknas för Harmångers kyrkoherdeboställe eller för fastigheter, tillhöriga Ströms Bruks aktiebolag. Tillika förordar jag, att avdikningslånefondens fordran för upplupen ränta å samma låneandelar må avskrivas. Härtill bör emellertid riksdagens medgivande inhämtas. Bidragsbeloppet, som av Kungl. Maj:t torde få fördelas mellan i företaget ingående fastigheter, bör utgå ur statens avdikningsanslag och icke inräknas i det belopp, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande äger för visst år bevilja jämlikt gällande bestämmelser för anslagens användning.»

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer således, *Utskottet.*

att riksdagen medger

dels att till avskrivning av vissa andelar av det till Harmångersåns och Kyrksjöns rensnings- och sänkningsföretag i Gävleborgs län den 19 juni 1914 beviljade lån från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag till företaget anvisas ett statsbidrag av 28,150 kronor 88 öre,

dels ock att statens avdikningslånefonds fordran för å samma låneandelar upplupen ränta må avskrivas.

Stockholm den 6 april 1937.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 45.
